

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Institut mezioborových studií Brno

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Brno 2011

Michal Kolínský

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

Využití poznatků psychologie u Policie ČR

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:

doc. PhDr. František Vízdal, CSc.

Vypracoval:

Michal Kolínský

Brno 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Využití poznatků psychologie u Policie ČR“ zpracoval samostatně a použil jsem literaturu uvedenou v seznamu použitých pramenů a literatury, který je součástí této bakalářské práce. Elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné.

V Brně dne 26. 04. 2011

.....

Michal Kolínský

Poděkování

Děkuji doc. PhDr. Františku Vízdalovi, CSc. za trpělivé a odborné vedení bakalářské práce, za věnovaný čas a cenné rady při jejím zpracování. Další část poděkování patří kolegům z Dopravního inspektorátu Městského ředitelství Policie Brno, kteří se spolupodíleli na průzkumném šetření obsaženém v praktické části této bakalářské práce.

TEORETICKÁ ČÁST

OBSAH

Úvod	2
1. Poznatky psychologie u Policie ČR	4
1.1 Psychologie v profesní kariéře policisty	4
1.2 Psychologie ve službách Policie ČR	4
1.3 Přijetí občana k bezpečnostnímu sboru	8
1.4 Výcvik a příprava policistů	14
1.5 Psychologie a policista dopravního inspektorátu	19
1.6 Psychologie při projednávání přestupků na úseku bezpečnosti a plynulosti silničního provozu	22
1.7 Dílčí závěr teoretické části	28
2. Praktická část	29
2.1 Cíl průzkumného šetření	29
2.2 Volba souboru respondentů průzkumného šetření	30
2.3 Metoda zpracování průzkumného šetření	30
2.4 Zpracování a analýza výsledků průzkumného šetření	31
2.5 Výsledky průzkumného šetření a jejich vyhodnocení	44
2.6 Dílčí závěr praktické části	46
Závěr	47
Resumé	48
Anotace	49
Klíčová slova	49
Literatura a prameny	50
Přílohy	

Úvod

Každý člověk žijící v dnešní společnosti se dnes a denně setkává s dalšími lidmi, komunikuje s nimi, reaguje na jejich podněty, čímž se stává permanentní součástí této společnosti. Především dnes a v budoucnu bude záležet na schopnostech každého jedince, jak bude schopen se svým okolím komunikovat, a do jaké míry bude při této komunikaci aktivní či pasivní. V dnešní době informační exploze, která se bezprostředně dotýká všech odvětví, se musí zákonitě projevit i v životě každého člověka nespočetné množství situací, které nás nutí tyto informace vnímat, zpracovávat a následně je vyhodnocovat. Nových informací neustále přibývá a to jak informací důležitých pro profesi každého člověka, tak informací důležitých pro úspěšnou socializaci každého jedince. Ve všech situacích, ve kterých je třeba získávat, zpracovávat a vyhodnocovat podněty, prokazuje každý člověk své dovednosti, které vycházejí především z jeho osobních zkušeností a znalostí. Míra úspěšnosti při tomto získávání, zpracovávání a vyhodnocování podnětů závisí na zralosti jedince a jeho znalostech z oblasti psychologie, které si dokázal osvojit v rámci výchovného a vzdělávacího procesu.

Každá profese klade jiné požadavky na znalosti a vzdělání v rámci psychologie jedince, která je jedním ze základních pilířů úspěchu či neúspěchu v jeho profesním i osobním životě. V životě policisty by se tato skutečnost měla stát jednou ze stěžejních, protože je ve služebním poměru k České republice a především její společnosti, jejíž zájmy se slíbil hájit i za cenu nasazení vlastního života.

Cílem této práce bude poukázat na možnosti využití poznatků psychologie u Policie ČR. Z širokého spektra využívání poznatků psychologie u Policie ČR se konkrétněji bude zabývat možnostmi jejich využívání při projednávání přestupků v rámci dohledu na bezpečnost a plynulost provozu na pozemních komunikacích (odhad osobnosti přestupce, předvídání jeho reakcí a chování, vnější vlivy prostředí působící na průběh projednávání přestupků, důvody páchaní přestupků, chování přestupce jako kritérium pro výši ukládané sankce) v návaznosti na možnosti využití poznatků pedagogické psychologie při ukládání sankcí za spáchané přestupky.

K naplnění výše uvedeného cíle jsem bakalářskou práci rozdělil do dvou částí. V první části se bude práce snažit o mapování oblastí činnosti Policie ČR, ve kterých je možné využití poznatků psychologie. Dále zde budou uvedeny požadavky na znalosti a dovednosti policisty z daného oboru při plnění jeho služebních povinností. Ve druhé části se bude práce snažit o zjišťování úrovně a aplikace poznatků z oblasti psychologie při projednávání přestupků při dohledu na bezpečnost a plynulost provozu na pozemních komunikacích policisty. Součástí práce bude průzkumné šetření zaměřené na zjištění, do jaké míry ovlivňuje policistu chování přestupce při ukládání sankce za porušení předpisů.

Při psaní bakalářské práce jsem využil v její teoretické části obsahovou analýzu dostupných materiálů, v její praktické části jsem využil dotazníkovou metodu a univariační analýzu pro zpracování získaných dat.

Problematika dále v práci popsána se dotýká situace na Dopravním inspektorátu Městského ředitelství Policie Brno, jelikož nebylo v mých možnostech obsáhnout širší oblast.

1. Poznatky psychologie u Policie ČR

1.1 Psychologie v profesní kariéře policisty

Poznatky psychologie provázejí každého policistu od počátku jeho profesní kariéry až do doby jeho odchodu na zasloužený odpočinek po jejím skončení. Psychologie hraje velmi důležitou roli v takových důležitých situacích, jakými jsou začátek profesní kariéry, profesní růst, utváření si žebříčku životních priorit a hodnotového systému, využívání osobních znalostí a dovedností ve prospěch společnosti, dodržování etiky chování při jednání s nadřízenými, kolegy a především veřejností. Velmi důležitou součástí profesního života policisty je zvládání zátěžových situací při výkonu služby, ve kterých policista skutečně zjistí, jak na tom se svými poznatky z oboru psychologie je, a jak s nimi dokáže v daných situacích naložit a využít jich nejen ve svůj prospěch, ale především ve prospěch celé společnosti.

1.2 Psychologie ve službách Policie ČR

Poznatky z oblasti psychologie byly, jsou a určitě i nadále budou velmi důležité pro fungování Policie ČR, proto je lze považovat za jednu z nosných konstrukcí činnosti Policie ČR a následně jejích výsledků.

S ohledem na skutečnost, že poznatky psychologie jsou využívány v rámci všech částí a složek Policie ČR (personální oddělení, služba pořádkové

policie, služba dopravní policie, atd.), bylo třeba tyto poznatky shromáždit a utřídit, vznikla nová psychologická disciplína – policejní psychologie.

Policejní psychologie se zajímá o chování a prožívání lidí v situacích, v nichž jde o zajišťování zákonnosti, veřejného pořádku a bezpečnosti.

Policejní psychologie prochází spontánním vývojem. Její obsah výrazně ovlivňují praktické potřeby výkonu policejní profese.

Policejní psychologie přebírá teorie, modely a poznatky z jiných psychologických disciplín a aplikuje je na policejní terén. Tato širší poznatková báze čerpá především z obecné psychologie, psychologie osobnosti, sociální psychologie a psychopatologie. Zahrnuje různá témata, jako např. orientační odhad osobnosti, problematiku stresu, agrese či ovlivňování druhých. (Čírtková, L.: Policejní psychologie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2006, 309 s., s. 39 - 40)

Psychologie policejní je aplikovaná psychologická disciplína, která vznikla na základě požadavků policejní praxe. Policisté se často ocitají v sociálně komplikovaných a psychologicky vyhrocených situacích (např. jednají s oběťmi nebo s poškozenými, jednají s únosci, s agresivními a psychopatickými jedinci, vyslychají děti atd.). Je žádoucí, aby byli na chování v těchto zátěžových situacích připraveni po stránce teoretické a zejména po stránce praktické. (Vízdal, F.: Základy psychologie. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2008, 185 s., s. 11)

Z obou výše uvedených definic citovaných autorů je tedy zřejmé, že policejní psychologie využívá všech dostupných poznatků z různých odvětví

psychologie, jež má k dispozici. Tyto poznatky jsou následně zpracovávány a předávány policistům, aby je tito mohli aplikovat v praxi.

S využitím poznatků psychologie v rámci Policie ČR se setkáváme téměř na každém kroku, což lze pro názornost doložit na několika následujících příkladech z praxe. Jednou z důležitých oblastí je personalistika, kdy musí nový uchazeč prokázat svoji osobnostní způsobilost při vypsaném výběrovém řízení. Další důležitou složku, jež neustále čerpá z poznatků psychologie, tvoří pracovníci, kteří se podílejí na vzdělávání samotných policistů. Jsou to instruktoři, lektori a učitelé jednotlivých předmětových oddělení v rámci vzdělávací soustavy Policie ČR. Tyto dvě oblasti (personalistika; vzdělávání, výcvik a příprava policistů pro výkon služby) budou podrobněji rozebrány v následujících samostatných podkapitolách. Poznatky z oblasti psychologie jsou velmi důležité také pro kriminalisty, kteří je potřebují např. při tvorbě psychologických profilů osobností, při předvídání následných událostí (další postup podezřelých), při vedení výslechů (podezřelých i obětí), atd. Ve velice podobné situaci se nacházejí i policejní vyjednávači, kteří jsou vysíláni k řešení konfliktních situací (braní rukojmí, vyhrožování násilím vůči dalším osobám nebo vlastní osobě, atd.). Zvláště důležité jsou poznatky z oblasti psychologie pro členy posttraumatických protistresových týmů, kteří se snaží pomáhat svým kolegům zpravidla po prožití dosti zásadní události v jejich nejen profesním, ale i soukromém životě. Mezi nejvíce stresem ohrožené pozice u policie patří operační důstojníci, kteří často rozhodují o zásadních a mnohdy nevratných procesech v rámci prvotních, neodkladných a neopakovatelných úkonů důležitých pro vyšetřování, ale také pro případné trestní řízení. Kdo však potřebuje znalosti z oblasti psychologie pro úspěšné splnění rozkazu, to jsou policisté v přímém výkonu služby. Každý policista musí mít přehled

a měl by znát vše, co potřebuje ke splnění cíle, kterým je dodržování zákonů této země a je lhostejno, zda jde o policistu zařazeného pro výkon služby na obvodním oddělení, dopravním inspektorátu, v zásahové jednotce, útvaru rychlého nasazení, u psovodů, pyrotechniků či jinde.

Tento výčet možností využití psychologie v rámci policie není samozřejmě konečný, jde jen o část činností, ve kterých je možné nalézt konkrétní příležitost pro její uplatnění.

Jak vyplývá z výše uvedeného popisu jednotlivých činností policie, můžeme nalézt velmi úzkou vazbu mezi policejní psychologií a psychologií forenzní.

Psychologie forenzní (soudní) se zabývá uplatňováním psychologie v oblasti práva. Integruje na jedné straně poznatky psychologie osobnosti, psychopatologie, klinické a sociální psychologie a na straně druhé poznatky právních disciplín, kriminologie a sociologie. Zabývá se jak psychologií policistů, vyšetřovatelů, soudců, státních zástupců, obhájců a svědků, tak i studiem osobnosti pachatelů trestných činů, vytvářením psychologického profilu pachatelů trestných činů a psychologickými posudky (expertizami) pro potřeby soudů. Studuje i psychologickou stránku vzájemných interakcí účastníků soudního řízení. (Vízdal, F.: Základy psychologie. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2008, 185 s., s. 11)

Právem lze tedy konstatovat, že poznatky psychologie přispívají významnou měrou k hodnocení činnosti Policie ČR a především její úspěšnosti v zachovávaní a udržování zákonnosti v naší zemi.

1.3 Přijetí občana k bezpečnostnímu sboru

K tomu, aby mohl být občan přijat k bezpečnostnímu sboru musí splnit podmínky, které prokáží jeho fyzickou, zdravotní a také osobnostní způsobilost pro výkon jeho budoucí profese.

Je tedy třeba, aby každý nový uchazeč při vstupním vyšetření, které provádí policejní psycholog na specializovaném psychologickém pracovišti (zpravidla je zřízeno každou krajskou správou Policie ČR) prokázal, že je osobnostně způsobilý k výkonu služby v řadách Policie ČR.

Osobnost je organizovaný celek duševního života, v němž je integrována biologická, sociální a psychologická stránka jeho existence v dynamickou strukturu individuálních vlastností, která je vlastní pouze jednomu člověku a kterou se odlišuje od ostatních lidí. (Vízdal, F.: Základy psychologie. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2008, 185 s., s. 146)

Podmínky pro přijetí občana do bezpečnostního sboru jsou obsaženy v § 15 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů:

§ 15

Zdravotní, osobnostní a fyzická způsobilost

(1) Zdravotní způsobilost občana posuzuje zařízení závodní preventivní péče na základě výpisu ze zdravotnické dokumentace registrujícího lékaře, výsledku

lékařské prohlídky a dalších potřebných vyšetření. Proti lékařskému posudku o zdravotní způsobilosti může podat občan návrh na přezkoumání vedoucímu zdravotnického zařízení.

- (2) Osobnostní způsobilost občana posuzuje psycholog psychologického pracoviště bezpečnostního sboru. Proti závěru psychologa o osobnostní způsobilosti může podat občan návrh na přezkoumání vedoucímu psychologického pracoviště bezpečnostního sboru.*
- (3) Za osobnostně způsobilého se považuje občan, u něhož byly podle závěru psychologa bezpečnostního sboru zjištěny takové osobnostní charakteristiky, které jsou předpokladem pro výkon služby v bezpečnostním sboru.*
- (4) Za fyzicky způsobilého se považuje občan, který vyhovuje požadavkům na tělesnou zdatnost, jež stanoví ředitel bezpečnostního sboru služebním předpisem pro výkon služebního místa, na které má být ustanoven.*
- (5) Náklady spojené se zjišťováním zdravotní, osobnostní a fyzické způsobilosti občana hradí bezpečnostní sbor.*
- (6) Ministerstvo v dohodě s Ministerstvem financí, Ministerstvem spravedlnosti, zpravodajskými službami a Ministerstvem zdravotnictví stanoví vyhláškou seznam nemocí, stavů nebo vad, které vylučují nebo omezují zdravotní způsobilost občana pro výkon služby, obsah lékařských vyšetření, náležitosti lékařského posudku a dobu jeho platnosti.*
- (7) Ministerstvo v dohodě s Ministerstvem financí, Ministerstvem spravedlnosti a zpravodajskými službami stanoví vyhláškou osobnostní charakteristiky, které jsou předpokladem pro výkon služby v bezpečnostním sboru, důvody zjišťování osobnostní způsobilosti, postup při zjišťování osobnostní způsobilosti, náležitosti závěru psychologa bezpečnostního sboru a postup při přezkumném řízení.*

(zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, www.portal.gov.cz, 15. 11. 2010)

Problematika samotného přijímacího řízení je upravena v § 16 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů., ve znění pozdějších předpisů:

§ 16

Přijímací řízení

- (1) *Přijímací řízení je zahájeno doručením písemné žádosti občana o přijetí do služebního poměru k bezpečnostnímu sboru. V případě, že v bezpečnostním sboru není volné služební místo, přijímací řízení se nezahájí.*
- (2) *Bezpečnostní sbor je oprávněn si ověřit, zda občan splňuje podmínky přijetí do služebního poměru. Za tím účelem zpracovává jeho osobní údaje a je oprávněn si k osvědčení bezúhonnosti občana*
  - a) vyžádat opis z evidence Rejstříku trestů,*
  - b) vyžádat výpis z evidencí vedených ministerstvem a dalšími orgány veřejné správy a*
  - c) provádět šetření o bezúhonnosti občana nebo požádat Policii České republiky o provedení šetření.*
- (3) *Bezpečnostní sbor písemně seznámí občana před jeho přijetím do služebního poměru s textem služební smlouvy, předpokládaným dnem vzniku služebního poměru, druhem služebního poměru a dobou jeho trvání, služebním zařazením, místem služebního působení, dobou služby, výší služebního příjmu a výplatním termínem, délkou dovolené, podmínkami výkonu služby a podmínkami skončení služebního poměru.*
- (4) *Přijetí občana do služebního poměru nelze odepřít z důvodu věku, rasy, barvy pleti, pohlaví, sexuální orientace, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národnosti, etnického nebo sociálního původu, majetku, rodu, manželského a rodinného stavu nebo povinností k rodině, jakož i z důvodu členství v odborových*

organizacích a jiných sdruženích s výjimkou případů, které stanovuje tento zákon nebo zvláštní právní předpis. Tyto výjimky se nepovažují za diskriminaci. Zakazuje se i takové jednání bezpečnostního sboru, které diskriminuje občana nikoliv přímo, ale až ve svých důsledcích. Za takové jednání se považuje i navádění k diskriminaci.

(5) Občan, který se uchází o přijetí do služebního poměru, musí být o výsledku přijímacího řízení písemně vyrozuměn. Důvody nepřijetí se neoznamují.

(6) Bezpečnostní sbor uchovává osobní údaje o občanova, který nebyl přijat do služebního poměru, a údaj o důvodu jeho nepřijetí po dobu 3 let. Po uplynutí této doby údaje zničí.

(zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, www.portal.gov.cz, 15. 11. 2010)

Z citovaného zákona je tedy zřejmé, že budoucí policista v rámci přijímacího řízení musí absolvovat lékařskou prohlídku, testy fyzické způsobilosti a podrobit se testům osobnostní způsobilosti na psychologickém pracovišti Policie ČR.

V případě, že uchazeč splní všechny náležitosti a zákonem dané podmínky pro přijetí do služebního poměru, je o této skutečnosti informován. Při slavnostním přijímání do bezpečnostního sboru je úspěšnému uchazeči předáváno Rozhodnutí o přijetí do služebního poměru příslušníka Policie České republiky na dobu určitou (v současné době jsou to 3 kalendářní roky). Nový policista skládá služební slib, který musí složit bez jakýchkoli výhrad k jeho obsahu, písemnou podobu služebního slibu vlastnoručně podepíše, a dále se zavazuje k dodržování etického kodexu Policie České republiky.

Služební slib

„Slibuji na svou čest a svědomí, že při výkonu služby budu nestranný a budu důsledně dodržovat právní a služební předpisy, plnit rozkazy svých nadřízených a nikdy nezneužiji svého služebního postavení. Budu se vždy a všude chovat tak, abych svým jednáním neohrozil dobrou pověst bezpečnostního sboru. Služební povinnosti budu plnit řádně a svědomitě a nebudu váhat při ochraně zájmů České republiky nasadit i vlastní život.“

(Služební slib, www.policie.cz, 12. 03. 2011)

Etický kodex Policie České republiky

Příslušníci Policie České republiky, vědomi si svého poslání, spočívajícího ve službě veřejnosti, založeného na úctě a respektu k lidským právům, vyjadřují následující principy, jež chtějí sdílet a dodržovat.

1. Cílem Policie České republiky je

- a. chránit bezpečnost a pořádek ve společnosti,*
- b. prosazovat zákonnost,*
- c. chránit práva a svobody osob,*
- d. preventivně působit proti trestné a jiné protiprávní činnosti a potírat ji,*
- e. usilovat o trvalou podporu a důvěru veřejnosti.*

2. Základními hodnotami Policie České republiky je

- a. profesionalita,*
- b. nestrannost,*
- c. odpovědnost,*
- d. ohleduplnost,*
- e. bezúhonnost.*

3. *Závazkem Policie České republiky vůči společnosti je*

- a. prosazovat zákony přiměřenými prostředky s maximální snahou o spolupráci s veřejností, státními a nestátními institucemi,*
- b. chovat se důstojně a důvěryhodně, jednat se všemi lidmi slušně, korektně a s porozuměním a respektovat jejich důstojnost,*
- c. uplatňovat rovný a korektní přístup ke každé osobě bez rozdílu, v souladu s respektováním kulturní a hodnotové odlišnosti příslušníků menšinových skupin všude tam, kde nedochází ke střetu se zákony,*
- d. při výkonu služby jednat taktně, korektně a vhodně uplatňovat princip volného uvážení,*
- e. používat donucovacích prostředků pouze v souladu se zákonem; nikdy nezacházet s žádnou osobou krutě, nehumánně či ponižujícím způsobem,*
- f. nést odpovědnost za každou osobu, která byla omezena Policií České republiky na osobní svobodě,*
- g. zachovávat mlčenlivost o informacích zjištěných při služební činnosti,*
- h. zásadně odmítat jakékoliv korupční jednání, netolerovat tuto protizákonnou činnost u jiných příslušníků Policie České republiky, odmítnout dary nebo jiné výhody, jejichž přijetím by mohlo dojít k ovlivnění výkonu služby,*
- i. zásadně se vyhýbat jakémukoliv jednání, které by mohlo být střetem zájmů*

4. *Závazkem vůči ostatním příslušníkům Policie České republiky je*

- a. usilovat o otevřenou a partnerskou spolupráci,*
- b. dbát, aby vztahy byly založeny na základě profesní kolegiality, vzájemné úcty, respektování zásad slušného a korektního jednání; jakékoliv formy šikanování a obtěžování ze strany spolupracovníků či nadřízených jsou vyloučeny,*
- c. netolerovat ani nekryt podezření z trestné činnosti jiných příslušníků Policie České republiky a trestnou činnost neprodleně oznámit; stejně tak netolerovat ani jiné jejich protiprávní jednání či jednání, které je v rozporu s Etickým kodexem Policie České republiky.*

5. *Osobním a profesionálním přístupem příslušníků Policie České republiky je*
- a. *nést osobní odpovědnost za svoji morální úroveň a svůj profesionální výkon,*
  - b. *chovat se bezúhonně ve službě i mimo ni tak, aby důstojně reprezentovali Policii České republiky svým jednáním, vystupováním i zevnějškem.*

Každý příslušník Policie České republiky, který jedná v souladu se zákonem a Etickým kodexem Policie České republiky, si plně zaslouží úctu, respekt a podporu společnosti, jejíž bezpečnost chrání i s nasazením vlastního života.

(Etický kodex Policie České republiky, www.policie.cz, 18. 11. 2010)

Po úspěšném absolvování přijímacího řízení se všemi jeho náležitostmi, se z uchazeče stává policista, který musí projít náročným výcvikem a přípravou, jež mu poskytnou potřebné znalosti a dovednosti pro jeho profesní kariéru.

1.4 Výcvik a příprava policistů

Každý nově přijatý policista musí v první řadě absolvovat kurz *Odborná praxe – 1. měsíc, součást základní odborné přípravy služby PP, DP, ŽP A CPP*, ve kterém se má za úkol naučit znát a používat přidělenou služební zbraň. Po jeho úspěšném završení je mu předáno *Osvědčení o absolvování kurzu*, na jehož základě je mu přidělena služební zbraň. Tento policista musí prokázat teoretické znalosti z problematiky týkající se jemu svěřené střelné zbraně, včetně bezpečné manipulace s ní, dále praktickou dovednost v používání přidělené střelné zbraně. Důležitým předpokladem pro přidělení služební zbraně je psychická stabilita a vyzrálость osobnosti policisty.

Po absolvování výše uvedeného kurzu, je policista vyslán na studijní pobyt *Základní odborné přípravy policistů služby pořádkové, dopravní a železniční policie* do Střední a vyšší policejní školy Ministerstva vnitra. V rámci základní odborné přípravy policista absolvuje intenzivní výukový program, v němž jsou mu předávány poznatky v předmětech: právo, služba pořádkové policie, služba dopravní policie, kriminalistika, donucovací prostředky, střelecká příprava, spojovací příprava, informační a výpočetní technika, technika administrativy a především psychologie. Policista se tedy seznamuje s problematikou dotýkající se bezprostředně činností, které budou jeho každodenní náplní práce a upevňuje si návyky v jednotlivých předmětech takto:

- právo – základy teorie práva, prameny práva, platná legislativa s vazbou na činnost policie (zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, atd.),
- služba pořádkové policie – používání a využívání všech zákonných možností a postupů při plnění úkolů v rámci služby pořádkové policie (pochůzková činnost, přijímání oznámení od občanů, zásahy a zákroky mající povahu prvotních, neodkladných a neopakovatelných úkonů pro trestní nebo přestupkové jednání – zajištění místa činu, ochrana osob při domácím násilí, atd.),
- služba dopravní policie – používání a využívání všech zákonných možností a postupů při plnění úkolů v rámci služby dopravní policie (přijímání oznámení od občanů, řízení a usměrňování silničního provozu, dohled na bezpečnost a plynulost provozu na pozemních komunikacích, řešení přestupkového jednání, šetření dopravních nehod, atd.),

- kriminalistika – základní postupy kriminalistiky a jejich aplikace v terénu (ohledání místa činu, dokumentace místa činu – náčrtek místa činu, plánek místa činu, pořizování fotodokumentace, atd.),
- donucovací prostředky – fyzická připravenost pro výkon služby, zákonné důvody použití donucovacích prostředků, nácvik používání donucovacích prostředků, taktika jednotlivých zákroků,
- střelecká příprava – zákonné důvody použití střelné zbraně, konstrukce střelných zbraní, bezpečnostní předpisy při ukládání a nošení střelné zbraně, trénování a zdokonalování techniky střelby,
- spojovací příprava – technické prostředky pro spojení a jejich používání, obsluha všech typů radiostanic používaných u Policie ČR,
- informační a výpočetní technika – praktické používání výpočetní techniky, práce s informačními systémy využívanými Policií ČR,
- technika administrativy – zvládnutí techniky psaní na stroji deseti prsty, náležitosti dokumentů, zpracovávání a úprava jednotlivých dokumentů,
- psychologie – prolíná se celým výcvikem a přípravou v rámci již výše uvedených předmětů.

Učitelé předmětového oddělení pro výuku psychologie vzdělávají nové policisty v první části výukového bloku především teoreticky, kdy předávají policistům své znalosti z oblasti obecné psychologie, psychologie osobnosti, sociální psychologie a částečně i psychopatologie. Všechny teoretické poznatky je třeba předat ještě před začátkem praktické části výuky, aby je policisté mohli v následných modelových situacích úspěšně aplikovat. V rámci teoretického bloku absolvuje policista kurz *Metoda řešení konfliktů pomocí analýzy transakcí*, o čemž obdrží *Osvědčení o absolvování kurzu Metoda řešení konfliktů pomocí analýzy transakcí*. Pro policisty zařazené do výcviku, jsou po absolvování

teoretického bloku psychologie srozumitelnější důležité pojmy, dokáží s nimi pracovat, ale především se sami stávají komplexnějšími osobnostmi.

Osobností se člověk nerodí, nýbrž se jí stává v průběhu svého života, v průběhu procesu zvaném socializace. Osobnost je výsledkem interakce vnitřních a vnějších podmínek, přičemž rozhodující úlohu při jejím utváření mají podmínky vnější, zvláště učení a výchova. (Vízdal, F.: Techniky poznávání osobnosti. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2005, 49 s., s. 5)

Ve druhé části výukového bloku se již policisté snaží nabyté poznatky z psychologie používat při modelových situacích. V rámci výuky není možné, aby každý policista řešil všechny modelové situace, které připravili vyučující. Je tedy třeba, aby se policisté soustředili při zadávání příkladu modelové situace a sami následně porovnávali při probíhající modelové situaci její řešení svými kolegy se svými poznatky. Po skončení každé modelové situace pedagog provede zpětnou vazbu a diskutuje o jejím řešení „účinkujícími“ s ostatními policisty. Snaží se rozebrat situaci tak, aby v budoucnu došlo k jejímu úplnému pochopení a správnému vyřešení. Pro zkvalitnění a navození větší realističnosti modelových situací je využíváno i profesionálních herců. Podmínky pro vyzkoušení si konkrétních situací (sdělení nepříjemné zprávy, jednání se sebevrahem, vyvedení agresivního opilce z restaurace, přijetí oznámení od občana, zadržení nebezpečného pachatele, aj.) jsou tedy na vysoké úrovni. Jde tedy jen o to, jak k těmto možnostem jednotliví policisté přistoupí a následně s nimi naloží. Je to jeden z důvodů, proč jsou u jednotlivých policistů rozdílné přístupy a možnosti řešení životem mu přinášených situací.

Vývoj osobnosti a její zrání (maturace) není samovolný proces, ale představuje výsledek interakce činitelů vnitřních (dědičné, vrozené vlivy) i vnějších (prostředí,

výchova). Protože vzájemné působení všech biologických a sociálních vlivů na utváření psychiky a osobnosti je u jednotlivých osob odlišné, je každá osobnost jedinečná. (Kohoutek, R.: Vývojová psychologie. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2003, 83 s., s. 3)

Po skončení vyučovacího bloku základní odborné přípravy, který může trvat dle potřeby Policie ČR 12, 9 nebo 6 kalendářních měsíců (kratší doba je kompenzována následnými doplňujícími vzdělávacími kurzy), musí policista složit závěrečné zkoušky. Na základě úspěšně složených závěrečných zkoušek obdrží *Osvědčení o absolvování kurzu Základní odborná příprava policistů služby pořádkové, dopravní a železniční policie*, jež by mělo být zárukou řádného proškolení a vycvičení policisty ve všech výše popsaných činnostech.

Výuka psychologie a aplikace jejích poznatků již v rámci základní odborné přípravy policistů je tedy logickým vyústěním všech dosud získaných dat, informací a poznatků, jež byly a neustále jsou v souvislosti s činností policie shromažďovány. Po vyhodnocení těchto získaných dat, informací a poznatků dochází k doporučením a činnostem, jež vedou k prevenci, odhalování a boji se zavadovým či protiprávním chováním jedinců v rámci společnosti. Na tyto situace a jejich modifikace by měl být policista při výkonu své služby náležitě připraven.

Před uplynutím tří let od přijetí policisty k bezpečnostnímu sboru (služební poměr na dobu určitou) musí tento úspěšně složit služební zkoušku, při které musí prokázat své znalosti a odbornou způsobilost. Po jejím úspěšném vykonání obdrží *Osvědčení o vykonání služební zkoušky*, které je důležitým podkladem pro následné prodloužení služebního poměru na dobu neurčitou.

Následné vzdělávání a profesní zdokonalování v konkrétních činnostech a situacích probíhá formou doplňujících kurzů a školení (problematika přepravy nebezpečných látek, dodržování předpisů pro řidiče nákladních vozidel, kurzy pro tiskové mluvčí, kurzy pro členy antikonfliktních týmů, jazykové kurzy, atd.).

1.5 Psychologie a policista dopravního inspektorátu

Mezi hlavní povinnosti policisty dopravního inspektorátu patří přijímání oznámení od občanů, řízení a usměrňování silničního provozu, dohled na bezpečnost a plynulost provozu na pozemních komunikacích, řešení přestupkového jednání, šetření dopravních nehod, atd. Nejdůležitější povinností je však plnění úkolů jemu zadaných operačním důstojníkem. Těmito úkoly mohou být např. prověření plynulosti silničního provozu v konkrétním úseku komunikace, případně zjištění důvodu tvoření se kolon na komunikaci a jeho následné vyřešení (schopnost správného posouzení situace, rychlého a správného rozhodnutí se v krátkém časovém intervalu), vyslání operačním důstojníkem na místo dopravní nehody k provedení prvotních, neodkladných a neopakovatelných úkonů (schopnost práce ve stresu, systemizace jednotlivých úkonů), řešení přestupků v rámci bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích (odhad osobnosti přestupce, předvídání jeho chování, schopnost sociální interakce), provádění doprovodů chráněných osob, vozidel integrovaného záchranného systému (vyklízení dopravních tepen při převozu těžce zraněných pacientů), doprovody vozidel přepravujících nadměrné náklady či dalších vozidel, u kterých je to zapotřebí (autobusy s fanoušky sportovních klubů, aj.). Zpravidla ve všech jmenovaných situacích je

třeba, aby hlídka policistů použila zvláštní výstražné zařízení (ZVZ), které je tvořeno zvláštním výstražným světelným zařízením modré barvy a zvláštním výstražným zvukovým zařízením. Po zapnutí zvláštního výstražného zařízení má policejní vozidlo právo přednosti jízdy i za podmínek, kdy jsou policisté nuceni porušovat dopravní předpisy, s čímž souvisí i vznik stresu (zvýšená možnost účasti při dopravní nehodě). Mezi velice zátěžové situace patří také příjezd na místo dopravní nehody se zraněním jejích účastníků (zvláště pokud dorazí policisté jako první ze všech složek Integrovaného záchranného systému). Zvláštní kategorií stresu je sdělování nepříjemné zprávy rodinným příslušníkům (zranění či smrt při dopravní nehodě).

Určitá profesionální situace může získat charakteristiky stresoru pouze tím, že se vyskytuje příliš často a její opakování je subjektivně prožíváno jako nepříjemné. (Čírtková, L.: Policejní psychologie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2006, 309 s., s. 135)

Po prožití stresové situace se u každého policisty vytváří tkzv. obranné mechanismy, které se při vzniku stresu aktivují a pomáhají tento stres překonat nebo se s ním vyrovnat.

Každý jedinec preferuje určité obranné mechanismy, které odpovídají jeho osobnosti. Jinak řečeno obranné mechanismy jsou ustálené dispozice k příznačnému chování jedince v zátěžových situacích. Někteří jedinci produkují věkově nepřiměřené primitivní chování (regrese), jiní předkládají rozumné, ušlechtilé důvody pro nedůstojné a nesprávné chování (racionalizace) či vytěsňují, popírají, unikají do fantazie anebo nemoci, kompenzují apod. (Čírtková, L.: Policejní psychologie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2006, 309 s., s. 135)

Prožití stresové situace natolik silné, kdy obranné mechanismy selhávají nebo je jejich fungování nedostatečné, může být také důvodem pro skončení profesní kariéry policisty.

Stres je jednou z nejčastějších příčin pracovní neschopnosti anebo předčasného odchodu z aktivní služby. (Čírtková, L.: Policejní psychologie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2006, 309 s., s. 129)

Jestliže se však policista naučí zvládat stresové situace, vytvoří si dostatečně silné obranné mechanismy nebo je díky nim schopen účinně zasahovat a tyto stresové situace kontrolovaně usměrňovat, můžeme hovořit o určitém způsobu seberegulace. Míra schopnosti seberegulace proto určuje i množství dosažených úspěchů či neúspěchů jednotlivých policistů.

Člověk žije v konkrétním přírodním, společenském a kulturním prostředí. Je vystaven jak vlivům prostředí přírodního, tak i kulturního a společenského. Není však jen pasivním objektem těchto vlivů, nýbrž je aktivním subjektem, který se nejen přizpůsobuje prostředí, nýbrž do prostředí aktivně zasahuje – přizpůsobuje si ho. Je také schopen řídit své vlastní aktivity a svůj rozvoj, tzn., že je schopen seberegulace. (Vízdal, F., Doňková, O., Novotný, J. S.: Sociální psychologie I. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2009, 105 s., s. 38)

1.6 Psychologie při projednávání přestupků na úseku bezpečnosti a plynulosti silničního provozu

Téměř při všech činnostech policistů dochází ke kontaktu s veřejností, respektive s jejími jednotlivými zástupci. Policista přitom musí být schopen reflexe na podněty přicházející z jeho okolí. Míra schopnosti reflexe na podněty z jeho okolí závisí především na jeho fenotypu.

Fenotyp – souhrn vnějších znaků a vlastností jedince, který je výsledkem vzájemného působení (interakce) vrozených dispozic (genotypu) a vlivů vnějšího světa v ontogenetickém vývoji jedince. (Vízdal, F.: Základy psychologie. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2008, 185 s., s. 63)

Z výše uvedené definice je tedy zřejmé, že důležitou součástí při vývoji jeho osobnosti je získávání kompetencí v rámci sociální interakce.

Sociální interakce zahrnuje nejen vzájemné obapolné působení mezi dvěma nebo více lidmi, ale i vnímání a poznávání druhých lidí a sebe sama (tzv. sociální kognici) a vzájemnou výměnu informací mezi lidmi, tj. komunikaci.

Právě v sociálních interakcích získávají lidé sociální zkušenosti, což znamená, že se:

- a) učí různým formám společenského chování,*
- b) učí sociálním normám,*
- c) učí orientovat v sociálním postavení lidí a v rolích, které tyto lidé zastávají*
- d) učí různým společenským rolím, které souvisejí s jeho společenským postavením*

e) osvojuje si hodnoty

f) učí postojům.

(Vízdal, F., Doňková, O., Novotný, J. S.: Sociální psychologie I. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2009, 105 s., s. 41 – 42)

Během každé sociální interakce dochází:

a) k vnímání člověka člověkem (k tzv. sociální percepci, resp. kognici)

b) k výměně informací mezi lidmi (k tzv. sociální komunikaci)

c) k působení člověka na člověka (k tzv. ovlivňování)

(Vízdal, F., Doňková, O., Novotný, J. S.: Sociální psychologie I. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2009, 105 s., s. 58)

Jednou z možností, kdy může policista prokázat své dovednosti a znalosti z oblasti psychologie v rámci sociální interakce, je řešení přestupku proti bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích. Tyto přestupky jsou v souladu s platnou legislativou řešeny domluvou, v blokovém řízení (zvláštní forma zkráceného řízení o přestupcích) nebo jsou oznamovány správnímu orgánu. Vyřešení přestupku domluvou je možné u přestupků, které nespádají do bodového systému a policista je přesvědčen o tom, že domluva je dostačující v rámci výchovného procesu řidiče (částečná neznalost zákona, neznalost teritoria – špatné parkování, atd.). Aby mohl policista při řešení přestupku využít institutu blokového řízení, musí být splněny následující podmínky:

§ 84

(1) Přestupek lze projednat uložením pokuty v blokovém řízení, jestliže je spolehlivě zjištěn, nestačí domluva a obviněný z přestupku je ochoten pokutu (§ 13 odst. 2) zaplatit.

- (2) *Proti uložení pokuty v blokovém řízení se nelze odvolat.*
- (3) *Pokuty v blokovém řízení jsou oprávněny ukládat a vybírat správní orgány, v jejichž působnosti je projednávání přestupků, a osoby jimi pověřené a dále orgány určené tímto nebo jiným zákonem.*
- (4) *V blokovém řízení nelze projednat přestupky, které lze projednat jen na návrh.*
- (zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, www.portal.gov.cz, 11. 12. 2010)

Jestliže policista zjistí, že řidič vozidla naplnil svým jednáním na pozemní komunikaci skutkovou podstatu přestupku dle ustanovení § 22 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, měl by se snažit (pokud mu to okolnosti dovolují a neplní jiný, závažnější služební úkol) vozidlo zastavit a provést jeho kontrolu. Po zastavení vozidla pozdraví řidiče i osádku vozidla občanským a vojenským pozdravem, vyzve řidiče vozidla k předložení dokladů potřebných pro řízení a provoz motorového vozidla. Poté, co řidič předloží požadované doklady, je tento zpravidla vyzván k provedení odborného měření alkoholu v dechu, kterému předchází zákonné poučení dle § 67 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. Při těchto činnostech se snaží policista na základě svých poznatků a zkušeností odhadnout hlavní rysy osobnosti přestupce, jeho následné chování a reakce. Svým správným odhadem může předejít nedorozumění, nepochopení situace řidičem nebo eliminovat průchod jeho nepřiměřeným emocím.

Emoce jsou subjektivní stavy (prožitky) organismu, které vystupují v mysli subjektu bez zásahu vědomí (mimovolně) jako psychické reakce na vnější a vnitřní podněty. Mají dimenze příjemné (libé) – nepříjemné (nelibé), vzrušení – uklidnění a různé modalitty (strach, vztek, radost, smutek, hněv apod.).

Emoce nelze navodit úmyslně, ale lze je předstírat – slovy nebo záměrně hraným výrazem. (Vízdal, F.: Základy psychologie. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2008, 185 s., s. 99)

Dalším faktorem ovlivňující obě strany při projednávání přestupku jsou vnější vlivy prostředí, kterými mohou být např. počasí, hluk, světelné podmínky, místo zastavení vozidla, aj. Je mnohem příjemnější projedávat přestupek při slunečném počasí, v místě, kde vás neobtěžuje nadměrný hluk či výfukové plyny. Jak však praxe ukazuje, ne vždy máte takové štěstí, a proto by měl být schopen policista při řešení přestupku vnější vlivy prostředí potlačit. Pokud řidič souhlasí s vyřešením přestupku, zpravidla uvádí důvody, které jej vedly ke spáchání přestupku. Policista po zralé úvaze může důvody, které vedly k naplnění skutkové podstaty přestupku, spolu s chováním přestupce zohlednit ve výši ukládané pokuty, pokud mu to zákon umožňuje (např. většina přestupků dle § 22 odstavec 1/ písmeno l) zákona č. 200/1990 Sb.), případně vyřeší přestupek domluvou. Zde zpravidla policista využívá svých poznatků z pedagogické psychologie, které následně aplikuje.

Pedagogická psychologie se zabývá uplatňováním psychologických poznatků při řízení výchovy a vzdělávání s cílem zvýšit jeho účinnost. Pedagogická činnost se bez uplatňování psychologických poznatků nemůže obejít. Jejimi klíčovými tématy je psychologie učitele, psychologie žáka (studenta), psychologie výchovy, vyučování, výcviku, vztah mezi učitelem a žákem (žáky), vztahy mezi žáky, psychologie učení. Zabývá se uplatňováním psychologických poznatků jak při výchově a vzdělávání dětí, tak i dospělých, jak při jejich činnosti ve školním, tak i mimoškolním prostředí. Úzce souvisí s pedagogikou, resp. je hraniční disciplínou mezi psychologií a pedagogikou.

Právě na společném využívání poznatků těchto dvou disciplín závisí účinnost výuky a výchovy. (Vízdal, F.: Základy psychologie. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2008, 185 s., s. 8)

K aplikovaným psychologickým disciplínám s relativně dlouhou tradicí patří:

- Pedagogická psychologie, zabývající se psychologickými aspekty procesů výchovy a vzdělávání, vztahem zrání a učení, psychickými změnami, k nimž dochází u osob různých věkových kategorií ve výchovně vzdělávacích procesech, způsoby výchovného a vzdělávacího působení, vztahy mezi subjekty a objekty výchovy a vzdělávání atd. (Čírtková, L.: Policejní psychologie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2006, 309 s., s. 18)

V praxi může nastat situace, kdy nelze vyřešit přestupek domluvou, není možné jej vyřešit v blokovém řízení (např. zopakování sledovaného přestupku), nebo řidič nesouhlasí s projednáním přestupku v blokovém řízení. V takovém případě by měl policista sepsat *Oznámení přestupku*, které je spolu s důkazy odesláno k projednání přestupku místně a věcně příslušnému správnímu orgánu.

§ 58

- (1) Státní orgány, orgány Policie České republiky (dále jen „orgány policie“) a obce oznamují příslušným správním orgánům přestupky, o nichž se dozví, nejsou-li samy příslušny k jejich projednávání. V oznámení uvedou zejména, který přestupek je ve skutku spatřován, důkazní prostředky, které jsou jim známy a které prokazují, že jde o přestupek a že byl spáchán určitou osobou.*
- (2) Oznamuje-li přestupky příslušným správním orgánům orgán policie a jedná-li se o přestupky*

- a) proti veřejnému pořádku,
- b) proti občanskému soužití, nasvědčují-li okolnosti tomu, že v jejich důsledku došlo k ublížení na zdraví,
- c) proti majetku,
- d) proti bezpečnosti a plynulosti silničního provozu,
- e) proti pořádku ve státní správě, spáchané na úseku státní správy v působnosti Policie České republiky,
- f) uvedené v § 29 odst. 1 písm. ch), § 30 odst. 1 písm. d) až j) a § 35 odst. 1 písm. f), učiní orgán policie nezbytná šetření ke zjištění osoby podezřelé ze spáchání přestupku a k zajištění důkazních prostředků nezbytných pro pozdější dokazování před správním orgánem. O zjištěných skutečnostech sepíše orgán policie úřední záznam, který přiloží k oznámení. Oznámení učiní orgán policie nejpozději do třiceti dnů ode dne, kdy se o přestupku dozví.

(3) Orgán policie

- a) věc odevzdá příslušnému orgánu, jde-li o jednání mající znaky přestupku, které se projednává podle zvláštních předpisů, nebo jde-li o jiný správní delikt než přestupek anebo nasvědčují-li skutečnosti, že jde o trestný čin,
- b) věc odloží, není-li dáno podezření z přestupku nebo nelze-li přestupek projednat, anebo nezjistí-li do jednoho měsíce ode dne, kdy se o přestupku dozvěděl, skutečnosti odůvodňující podezření, že jej spáchala určitá osoba; pominou-li důvody odložení, věc oznámí, není-li na místě věc vyřídit jinak.

(4) Dozví-li se orgán policie o přestupku od občana, vyrozumí jej na jeho žádost do třiceti dnů o provedených opatřeních.

(zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, www.portal.gov.cz, 11. 12. 2010)

1.7 Dílčí závěr teoretické části

Z dosud uvedených skutečností tedy vyplývá, že policista by měl mít dostatek poznatků z oblasti psychologie, které bude schopen úspěšně aplikovat při výkonu svých služebních povinností. V první části jeho profesní kariéry je mu to umožňováno přímo v rámci výcviku a přípravy. Tyto poznatky by měl mít snahu dále rozšiřovat a obohacovat tak, aby byl připraven správně reagovat v různých situacích svého profesního i osobního života. Policista by měl dbát zásad a norem, k jejichž dodržování se zavázal složením služebního slibu, čímž by si měl zasloužit respekt společnosti, jejíž zájmy hájí.

PRAKTICKÁ ČÁST

2. Praktická část

2.1 Cíl průzkumného šetření

Cílem praktické části této bakalářské práce je zjištění úrovně a aplikace poznatků z oblasti psychologie při projednávání přestupků v rámci dohledu na bezpečnost a plynulost provozu na pozemních komunikacích policisty. Pro naplnění tohoto cíle jsem stanovil následující hypotézy:

- 1) Minimálně pro 67 % policistů jsou poznatky z oblasti psychologie získané v rámci základní odborné přípravy přínosem.
- 2) Minimálně 50 % policistů se snaží získávat další poznatky z oblasti psychologie.
- 3) Policisté jsou díky svým poznatkům z oblasti psychologie ve většině případů schopni správně odhadnout osobnost přestupce.
- 4) Policisté jsou díky svým poznatkům z oblasti psychologie ve většině případů schopni správně odhadnout chování a reakce přestupce.
- 5) Chování přestupce ve většině případů ovlivňuje výši (pokud to zákon umožňuje) ukládané pokuty policistou.

2.2 Volba souboru respondentů průzkumného šetření

Jako nejvhodnější soubor respondentů pro splnění cíle praktické části bakalářské práce jsem zvolil skupinu policistů, pro které je řešení přestupků proti bezpečnosti a plynulosti na pozemních komunikacích každodenní náplní jejich činnosti. Jde o skupinu 66 policistů Dopravního inspektorátu Městského ředitelství Policie Brno, kteří se byli ochotni zúčastnit mého průzkumného šetření.

2.3 Metoda zpracování průzkumného šetření

Pro zpracování průzkumného šetření jsem vybral dotazníkovou metodu, která se pro získání, zpracování a vyhodnocení nabízela jako nejvhodnější řešení. Dotazník (příloha č. 1) obsahuje celkem 12 otázek, jež by měly být zárukou získání potřebných dat pro potvrzení či vyvrácení stanovených hypotéz. Pro vyplnění dotazníků jsem zvolil anonymní způsob, který by měl být zárukou maximální objektivity a pravdivosti odpovědí respondentů.

Dotazníkové šetření patří k jedné ze základních sociologických technik sběru informací. Je postavené na získávání empirických údajů prostřednictvím dotazníku (hovoří se proto také o technice dotazníku. Tento výzkumný nástroj je v podstatě předtíštěným souborem otázek, na něž jsou vyžadovány písemné odpovědi od respondentů. (Řehoř, A.: Metodologie I. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2009, 73 s., s. 67)

2.4 Zpracování a analýza výsledků průzkumného šetření

S ohledem na volbu dotazníkové metody a formulaci jednotlivých hypotéz průzkumného šetření využiji ke zpracování dat univariační analýzu.

Univariační analýzu používáme k ověření hypotéz typu „Více než 25 % české populace jsou věřící.“, nebo „V našich nápravných zařízeních je méně než 20 % vysokoškoláků“. S nominálními nebo ordinálními daty pracujeme tak, že je prostě spočítáme a vyjádříme jejich absolutní četnost (v našem vzorku odsouzených jsou 2 vysokoškoláci, 9 středoškoláků atd.), nebo raději spočítáme, kolik procent respondentů (relativní četnost) se pod příslušnou kategorií (věřící) zařadilo. Výsledek je pak možné zakomponovat do tabulky (nebo vyjádřit v podobě grafu). (Radvan, E., Vavřík, M.: Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2009, 56 s., s. 45)

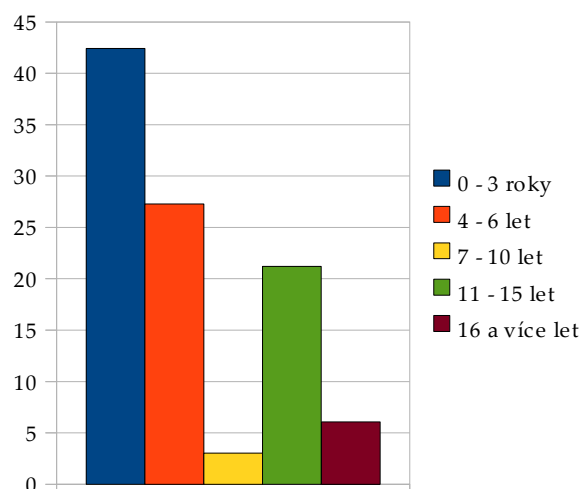
V následující části práce bude přistoupeno ke zpracování získaných dat a to tak, že bude uvedeno číslo otázky a otázka (viz. příloha 1 - Dotazník), za kterou bude vypracována tabulka s vyjádřením četnosti a procentuálním vyjádřením odpovědí respondentů. Pro větší názornost získaných dat bude následovat graf a poté komentář dosažených výsledků průzkumného šetření. Pro větší přehlednost bude zpracování každé otázky věnována jedna strana bakalářské práce.

1/ Jak dlouho sloužíte u Policie ČR?

Tabulka č. 1

	Četnost	%
0 – 3 roky	28	42,42
4 – 6 let	18	27,27
7 – 10 let	2	3,03
11 – 15 let	14	21,21
16 let a více	4	6,06

Graf č. 1

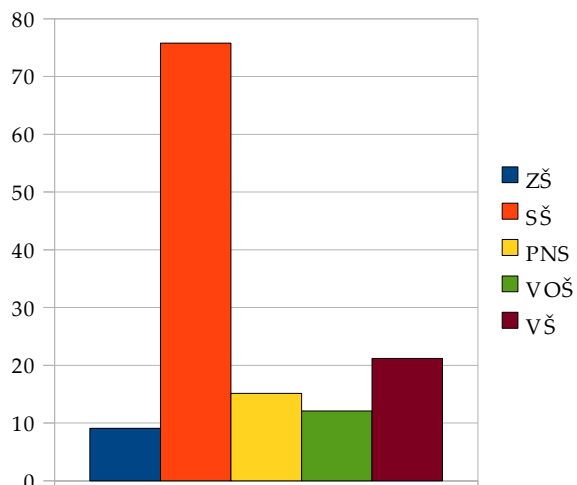
Dotazníkového šetření se zúčastnili policisté všech vybraných kategorií, převažují policisté s délkou služby 0 – 6 let, kteří zastupují 69,69 % dotazovaných respondentů.

2/ Na kterých typech školy jste se setkal(a) s psychologíí?

Tabulka č. 2

	Četnost	%
základní škola	6	9,09
střední škola	50	75,76
pomaturitní nádstavbové studium	10	15,15
vyšší odborná škola	8	12,12
vysoká škola	14	21,21

Graf č. 2

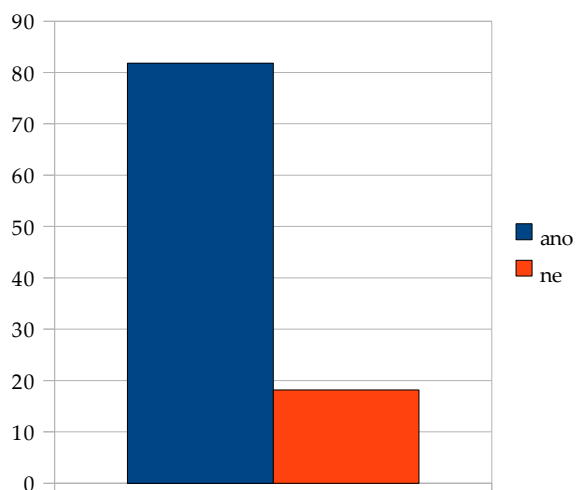
Dotazovaní policisté se nejčastěji setkali s psychologíí při navštívování střední školy, bylo to 75,76 %. Za povšimnutí stojí i skutečnost, že 21,21 % dotazovaných respondentů se setkalo s psychologíí i v rámci svého vysokoškolského studia.

3/ Myslíte, že informace z oblasti psychologie získané v rámci základní odborné přípravy byly pro vás přínosem?

Tabulka č. 3

	Četnost	%
ano	54	81,82
ne	12	18,18

Graf č. 3

Informace, že na tuto otázku kladně odpovědělo 81,82 % z dotázaných respondentů, by měla být velikou satisfakcí všem vyučujícím pedagogům předmětového oddělení psychologie na policejních školách.

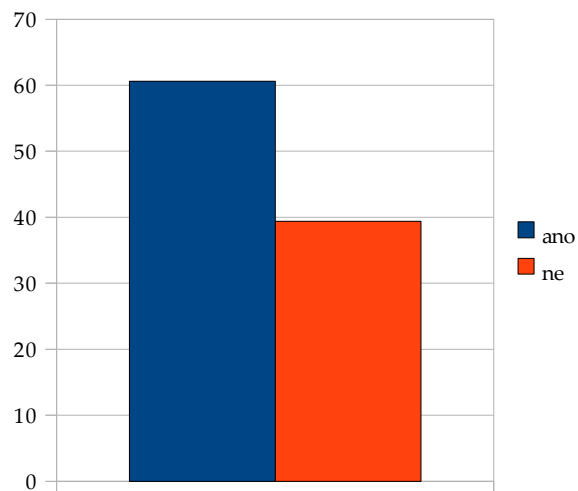

4/ Odpovídá míra vám předaných poznatků z oblasti psychologie vašim potřebám v rámci profese?

Tabulka č. 4

	Četnost	%
ano	40	60,61
ne	26	39,39

Graf č. 4

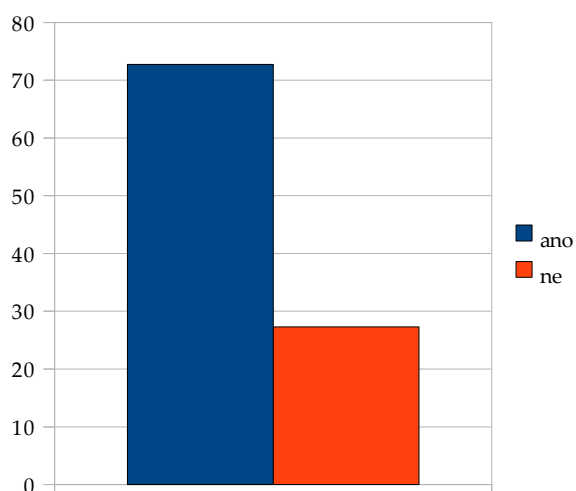
60,61 % dotázaných policistů považuje míru předaných poznatků z psychologie za dostatečnou pro svoji profesi.

5/ Snažíte se získávat další poznatky z oblasti psychologie?

Tabulka č. 5

	Četnost	%
ano	48	72,73
ne	18	27,27

Graf č. 5

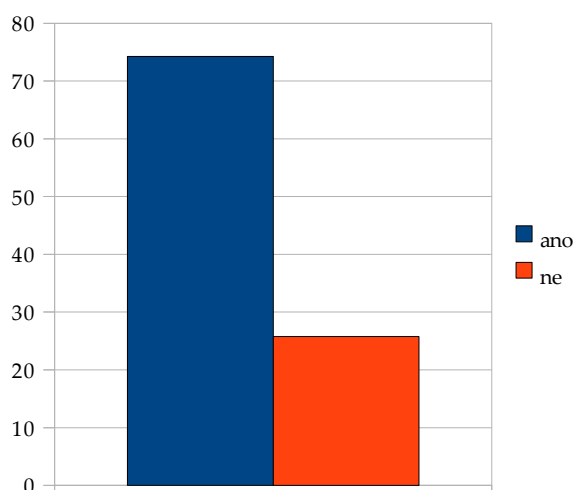
Snahu získávat další poznatky z oblasti psychologie má 72,73 % mnou dotazovaných respondentů. Jedním z důvodů může být i pocit jejich nedostatku a vědomí neustálého dynamického vývoje v této oblasti.

6/ Přinesly vám poznatky z oblasti psychologie získané v rámci základní odborné přípravy výhody při jednání s přestupci?

Tabulka č. 6

	Četnost	%
ano	49	74,24
ne	17	25,76

Graf č. 6

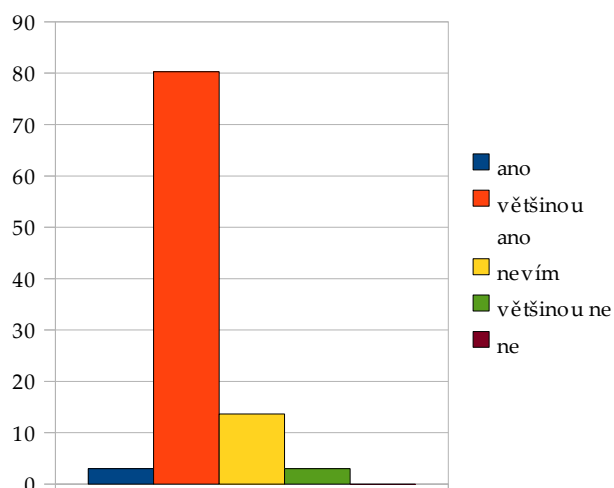
Další příznivou zprávou pro všechny vyučující pedagogy předmětových oddělení psychologie na policejních školách je odpověď 74,24 % respondentů, kterým jimy předané poznatky přinesly výhody při jednání s přestupci.

7/ Dokážete odhadnout osobnost přestupce?

Tabulka č. 7

	Četnost	%
ano	2	3,03
většinou ano	53	80,3
nevím	9	13,64
většinou ne	2	3,03
ne	0	0

Graf č. 7

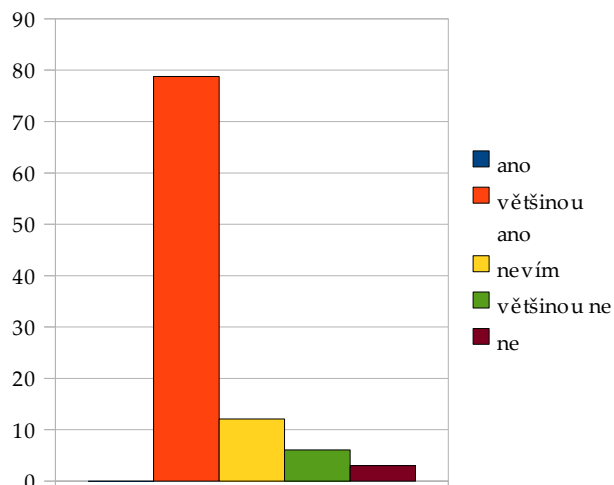
Výsledek odpovědí na tuto otázku respondenty je výborný, protože dle něj 80,3 % dotazovaných policistů většinou dokáže odhadnout osobnost přestupce a dalších 3,03 % to dokáže vždy. 13,64 % dotázaných neví, zda dokáže odhadnout osobnost přestupce a pouze 3,03 % respondentů to většinou nedokáže.

8/ Dokážete předvídat chování přestupce a jeho reakce?

Tabulka č. 8

	Četnost	%
ano	0	0
většinou ano	52	78,79
nevím	8	12,12
většinou ne	4	6,06
ne	2	3,03

Graf č. 8

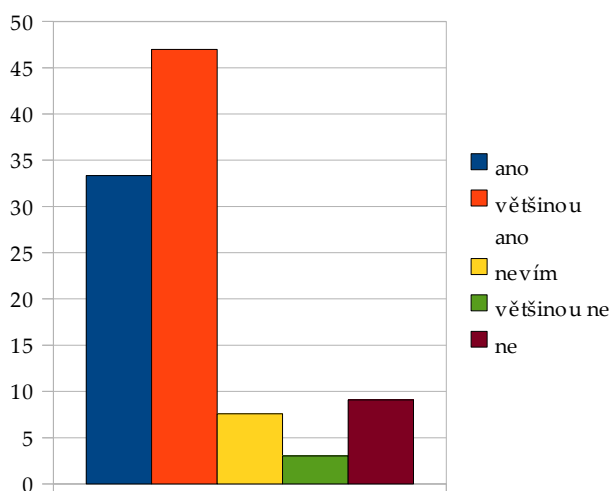
Z odpovědí respondentů je zřejmá vazba na předchozí otázku č. 7 a výsledky jsou si velice podobné. Malé rozdíly v odpovědích na tyto otázky přičítám skutečnosti, že správný odhad osobnosti přestupce není ještě zárukou správného odhadu jeho chování a reakcí.

9/ Dokážete vyloučit vnější vlivy prostředí při projednávání přestupku (hluk, počasí, hustota provozu, atd.)?

Tabulka č. 9

	Četnost	%
ano	22	33,33
většinou ano	31	46,97
nevím	5	7,58
většinou ne	2	3,03
ne	6	9,09

Graf č. 9

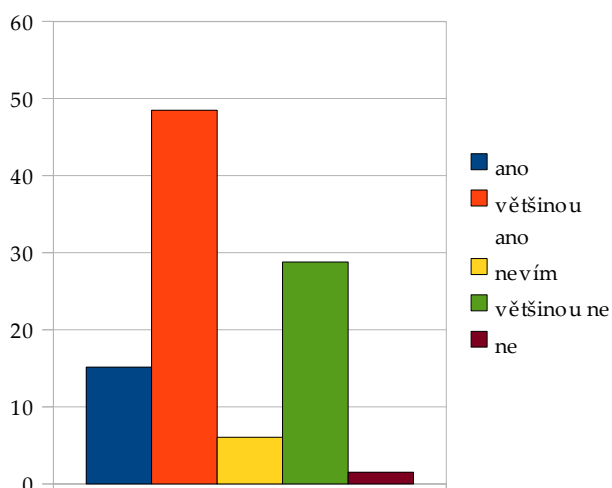
Skutečnost, že z dotázaných respondentů 33,33 % umí vyloučit vnější vlivy prostředí a dalších 46,97 % je dokáže vyloučit ve většině případů, ukazuje na vysokou profesionalitu těchto policistů.

10/ Přihlížíte při projednávání přestupku k důvodům, kterými přestupce své chování vysvětluje?

Tabulka č. 10

	Četnost	%
ano	10	15,15
většinou ano	32	48,48
nevím	4	6,06
většinou ne	19	28,79
ne	1	1,52

Graf č. 10

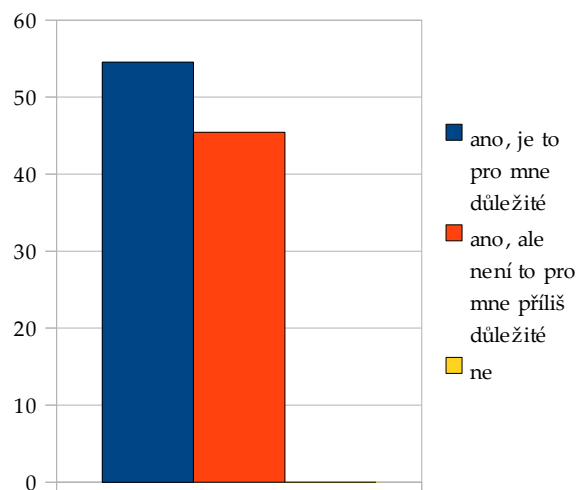
Pokud přestupce nabízí přijatelné vysvětlení důvodu, které jej vedly k tomuto jednání, 15,15 % dotázaných policistů zohledňuje jím uváděné důvody při projednávání přestupku. Dalších 48,48 % dotázaných policistů uváděné důvody také zohledňuje ve většině případů. Lze tedy konstatovat, že řádné vysvětlení a uvedení rozumných důvodů ze strany přestupce, je pro dotazované policisty důležitým kritériem při stanovení výše ukládané sankce.

11/ Přihlížíte při projednávání přestupku k chování přestupce?

Tabulka č. 11

	Četnost	%
ano, je to pro mne důležité	36	54,55
ano, ale není to pro mne příliš důležité	30	45,45
ne	0	0

Graf č. 11

Chování přestupce při projednávání přestupku je pro všechny dotázané policisty důležité.

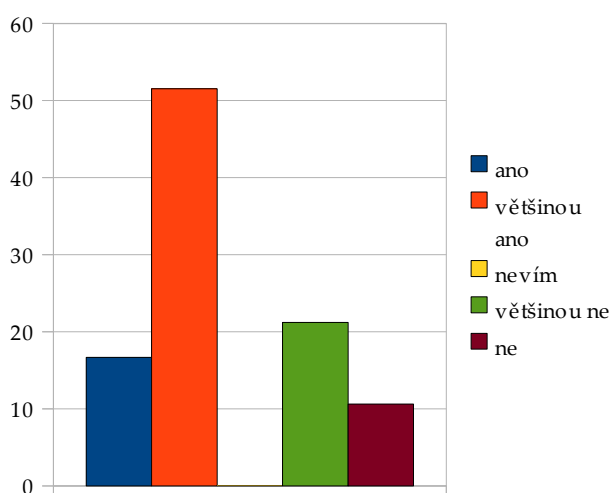

12/ Ovlivňuje chování přestupce výši (pokud to zákon umožňuje) vámi ukládané pokuty?

Tabulka č. 12

	Četnost	%
ano	11	16,67
většinou ano	34	51,52
nevím	0	0
většinou ne	14	21,21
ne	7	10,61

Graf č. 12

Výši ukládané sankce chování přestupce ovlivňuje u 16,67 % dotázaných policistů, u dalších 51,52 % chování přestupce její výši ovlivňuje ve většině případů. 21,21 % dotázaných policistů ve většině případů chování přestupce neovlivňuje výši jím ukládané pokuty a 10,61 % respondentů chování přestupce ve výši pokuty vůbec nezohledňuje.

2.5 Výsledky průzkumného šetření a jejich vyhodnocení

V předchozí podkapitole byla zpracována a analyzována získaná data od respondentů, nyní můžeme provést rekapitulaci dosažených výsledků a následně jejich vyhodnocení ve vztahu k jednotlivým hypotézám stanoveným na začátku praktické části této práce.

Hypotéza 1)

Minimálně pro 67 % policistů jsou poznatky z oblasti psychologie získané v rámci základní odborné přípravy přínosem.

Z výsledků obsažených v tabulce č. 3 je zřejmé, že 81,82 % dotázaných policistů považuje poznatky z oblasti psychologie získané v rámci základní odborné přípravy za pro ně přínosné. **Hypotéza 1) byla potvrzena.**

Hypotéza 2)

Minimálně 50 % policistů se snaží získávat další poznatky z oblasti psychologie.

Odpověď na tuto hypotézu nám nabídnou výsledky obsažené v tabulce č. 5. Celkem 72,73 % dotázaných policistů se snaží získávat další poznatky z oblasti psychologie. **Hypotéza 2) byla potvrzena.**

Hypotéza 3)

Policisté jsou díky svým poznatkům z oblasti psychologie ve většině případů schopni správně odhadnout osobnost přestupce.

Relevantní výsledky k této hypotéze nalezneme v tabulce č. 7. Dotazovaní policisté jsou schopni v 3,03 % případech správně a v dalších 80,3 % případů jsou schopni většinou správně odhadnout osobnost přestupce. **Hypotéza 3) byla potvrzena.**

Hypotéza 4)

Policisté jsou díky svým poznatkům z oblasti psychologie ve většině případů schopni správně odhadnout chování a reakce přestupce.

Výsledky pro ověření této hypotézy nalezneme v tabulce č. 8, z níž plyne, že 78,79 % dotázaných policistů dokáže ve většině případů správně odhadnout chování a reakce přestupce. **Hypotéza 4) byla potvrzena.**

Hypotéza 5)

Chování přestupce ve většině případů ovlivňuje výši (pokud to zákon umožňuje) ukládané pokuty policistou.

Z výsledků obsažených v tabulce č. 12 vyplývá, že dotazovaní policisté jsou v 16,67 % ovlivněni a v dalších 51,52 % jsou ovlivněni ve většině případech chováním přestupce při stanovení výše ukládané pokuty. **Hypotéza 5) byla potvrzena.**

2.6 Dílčí závěr praktické části

Na začátku praktické části bakalářské práce jsem stanovil hypotézy, u nichž jsem předpokládal vysokou pravděpodobnost jejich možného ověření. Domnívám se, že stanovení jednotlivých hypotéz a následné sestavení dotazníku bylo do značné míry ovlivněno vlastními zkušenostmi z výkonu služby. Na druhou stranu jsem měl ucelenou představu o tom, jak efektivně a především správně dosáhnout cíle praktické části. Všechny mnou stanovené hypotézy byly vzorkem respondentů potvrzeny.

Závěr

Každý člověk je osobností, která je jedinečná díky svým vlastnostem, znalostem, dosaženým vědomostem a schopnosti tyto znalosti spolu s vědomostmi úspěšně aplikovat v praxi. K pochopení vzniku, příčiny změny a následného vývoje osobnosti je zapotřebí poznatků z oblasti psychologie. Tyto poznatky jsou tedy důležité pro zdravý vývoj jednotlivců a tím i celé společnosti.

Cílem této bakalářské práce bylo shrnout a přiblížit možnosti využívání poznatků psychologie u Policie ČR. V teoretické části práce jsem rámcově poukázal na některé z nejdůležitějších oblastí využívání poznatků psychologie u Policie ČR. Podrobněji jsem se věnoval aplikaci poznatků psychologie při přijímacím řízení občana do bezpečnostního sboru a následně ve vzdělávacím procesu při výcviku a přípravě policistů pro výkon služby. Velkou pozornost jsem věnoval využívání poznatků psychologie při projednávání přestupků v rámci dohledu na bezpečnost a plynulost provozu na pozemních komunikacích (odhad osobnosti přestupce, předvídání jeho reakcí a chování, vnější vlivy prostředí působící na průběh projednávání přestupků, chování přestupce jako kritérium pro výši ukládané sankce). Tato problematika se stala i tématem pro průzkumné šetření v praktické části této bakalářské práce.

Cíl práce stanovený na jejím počátku byl v souladu s dílčími závěry jednotlivých kapitol naplněn. Mohu tedy konstatovat, že poznatky z oblasti psychologie jsou ve velké míře využívány Policií ČR k úspěšnému plnění jejího důležitého poslání.

Resumé

Bakalářská práce seznamuje s možnostmi využití poznatků psychologie u Policie ČR. Cílem bakalářské práce bylo shrnutí nejdůležitějších činností, ve kterých Policie ČR využívá poznatků psychologie pro zkvalitnění své práce a lidských zdrojů, které má k dispozici.

V první kapitole této bakalářské práce se zabývám důležitostí poznatků psychologie pro Policii ČR. Psychologie hraje velmi důležitou roli v profesním i osobním životě každého policisty. Tato důležitost je potvrzena nutností prokazování osobnostní způsobilosti již při výběru budoucích policistů z řad občanů, kteří mají zájem vstoupit do bezpečnostního sboru. Pokud občan splní stanovená kritéria pro přijetí, je třeba jej vycvičit a připravit pro řádný výkon služby. V rámci výcviku a přípravy získává potřebné kompetence pro úspěšné zvládnutí různých životních situací. Zde si nový policista musí uvědomit, že jednou z nejdůležitějších disciplín pro úspěšné zvládnutí většiny nástrah a úskalí jeho profese je psychologie. V další části první kapitoly se zabývám využíváním poznatků psychologie z pohledu policisty dopravního inspektorátu s vazbou na pedagogickou psychologii při projednávání přestupků na úseku bezpečnosti a plynulosti silničního provozu.

Ve druhé kapitole bakalářské práce je zpracováno průzkumné šetření, jehož cílem je zjištění míry určitých kompetencí policistů dopravního inspektorátu z oblasti psychologie.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá využíváním poznatků psychologie u Policie ČR. Poznatky psychologie jsou využívány Policií ČR téměř při všech jejích činnostech. Správné využívání poznatků psychologie v praxi je důležité pro efektivní plnění úkolů Policie ČR.

Klíčová slova

Chování, osobnost, osobnostní způsobilost, pedagogická psychologie, policejní psychologie, přeštek, psychologie, sociální interakce.

Annotation

This thesis examines the application of psychology by the Police of the Czech Republic. Psychological methods are being applied by the Police of the Czech Republic in almost all kinds of their activities. Proper use of psychological methods in daily practice is essential for the effective performance of duties.

Keywords

Behaviour, personality, personal eligibility and competence, educational psychology, police psychology, misdemeanour, psychology, social interaction.

Literatura a prameny

- ◆ zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích
- ◆ zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů
- ◆ Čírtková, Ludmila. Policejní psychologie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2006, 309 s., ISBN 80-86898-73-3
- ◆ Kohoutek, Rudolf. Vývojová psychologie. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2003, druhé vydání, 83 s.
- ◆ Radvan, Eduard, Vavřík, Michal. Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2009, 56 s.
- ◆ Řehoř, Antonín. Metodologie I. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2009, 73 s.
- ◆ Vízdal, František. Techniky poznávání osobnosti. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2005, 49 s.
- ◆ Vízdal, František. Základy psychologie. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2008, 185 s.
- ◆ Vízdal, František, Doňková, Olga, Novotný, Jan Sebastian. Sociální psychologie I. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2009, 105 s.
- ◆ www.policie.cz
- ◆ www.portal.gov.cz

Přílohy

- ◆ Příloha č. 1 – Dotazník

Dotazník

k bakalářské práci na téma „Využití poznatků psychologie u Policie ČR“

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

chtěl bych vás požádat o vyplnění následujícího dotazníku, jehož cílem je zjistit míru využívání vašich poznatků a znalostí z oblasti psychologie v praxi. Analýza výsledků dotazníkového šetření bude použita v rámci mé bakalářské práce s názvem „Využití poznatků psychologie u Policie ČR“. Jednotlivé dotazníky nepodepisujte, jde o anonymní průzkum, a proto očekávám z vaší strany pravdivé uvedení skutečností. Děkuji za vaši ochotu a spolupráci při vyplnění tohoto dotazníku.

Michal Kolínský

- 1/ Jak dlouho sloužíte u Policie ČR?
- a/ 0 – 3 roky
  - b/ 4 – 6 let
  - c/ 7 – 10 let
  - d/ 11 – 15 let
  - e/ 16 a více let
- 2/ Na kterých typech školy jste se setkal(a) s psychologií?
- a/ základní škola
  - b/ střední škola
  - c/ pomaturitní nádstavbové studium
  - d/ vyšší odborná škola
  - e/ vysoká škola
- 3/ Myslíte, že informace z oblasti psychologie získané v rámci základní odborné přípravy byly pro vás přínosem?
- a/ ano
  - b/ ne
- 4/ Odpovídá míra vám předaných poznatků z oblasti psychologie vašim potřebám v rámci profese?
- a/ ano
  - b/ ne
- 5/ Snažíte se získávat další poznatky z oblasti psychologie?
- a/ ano
  - b/ ne
- 6/ Přinesly vám poznatky z oblasti psychologie získané v rámci základní odborné přípravy výhody při jednání s přestupci?
- a/ ano
  - b/ ne
- 7/ Dokážete odhadnout osobnost přestupce?
- a/ ano
  - b/ většinou ano
  - c/ nevím
  - d/ většinou ne
  - e/ ne

8/ Dokážete předvídat chování přestupce a jeho reakce?

- a/ ano
- b/ většinou ano
- c/ nevím
- d/ většinou ne
- e/ ne

9/ Dokážete vyloučit vnější vlivy prostředí při projednávání přestupku (hluk, počasí, hustota provozu, atd.)?

- a/ ano
- b/ většinou ano
- c/ nevím
- d/ většinou ne
- e/ ne

10/ Přihlížíte při projednávání přestupku k důvodům, kterými přestupce své chování vysvětluje?

- a/ ano
- b/ většinou ano
- c/ nevím
- d/ většinou ne
- e/ ne

11/ Přihlížíte při projednávání přestupku k chování přestupce?

- a/ ano, je to pro mne důležité
- b/ ano, ale není to pro mne příliš důležité
- c/ ne

12/ Ovlivňuje chování přestupce výši (pokud to zákon umožňuje) vámi ukládané pokuty?

- a/ ano
- b/ většinou ano
- c/ nevím
- d/ většinou ne
- e/ ne